

Plany zawodowe studentów pielęgniarstwa

Professional plans of nursing students

Monika Wdowicz, Marianna Charzyńska-Gula

Katedra Środowiskowej Opieki Zdrowotnej UM w Lublinie

AUTOR DO KORESPONDENCJI:

Marianna Charzyńska-Gula

Katedra Środowiskowej Opieki Zdrowotnej UM w Lublinie

20-095 Lublin, ul. Chodźki 6

tel: 81 718 75 14

e-mail: jaligula@o2.pl

STRESZCZENIE

PLANY ZAWODOWE STUDENTÓW PIELĘGNIARSTWA

Badania sondażowe przeprowadzone w roku akademickim 2007/2008 wśród 309 studentów dwóch polskich uczelni (UM w Lublinie i Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie) wskazały, iż większość studentów rozwój kariery zawodowej wiązała z uzyskaniem wyższego wykształcenia (86,41% respondentów chce kontynuować naukę na studiach magisterskich). Ankietowani w większości chcą podjąć pracę w polskich zakładach ochrony zdrowia. Głównym powodem pracy w kraju jest niechęć opuszczania kraju (36,9%), oraz nadzieja na poprawę sytuacji krajowej służby (30,7%). Pracę za granicą wybrało 18,45% osób (częściej studenci z Lublina (22,68%) aniżeli z Ciechanowa (11,30)). Uzyskane wyniki wskazują, że typ uczelni zasadniczo nie różnicuje planów zawodowych studentów. Z badań wynika, że dla 6,47% ankietowanych wyjazd za granicę wiązałby się z pozostaniem tam na stałe a dla 14,89% na czas nieokreślony.

Słowa kluczowe: kariera zawodowa, młodzież akademicka, pielęgniarka

ABSTRACT

PROFESSIONAL PLANS OF NURSING STUDENTS

In 2007-2008 academic year anonymous surveys were conducted among 309 students of two Polish higher education institutions (Medical University of Lublin and State School of Higher Vocational Education in Ciechanów). The students of the 1st and 3rd year participated in the surveys. Most students associated the development of their professional career with obtaining second degree education (86.41% respondents wanted to continue their education in the form of master's studies). The majority of the surveyed planned to start a job at Polish healthcare centres. The main reason for working in Poland is the unwillingness to leave the country (36.9%) as well as the hope for an improvement of the situation of the Polish healthcare (30.7%). Working abroad was chosen by 21.36% (of which the students from Lublin were the majority, i.e. 22.68%, as compared to the students from Ciechanów -11.30%). The obtained results demonstrate that the type of higher education institution was not a differentiating factor of the students' professional plans. The survey shows that for 6.47% of the researched group going abroad would entail staying in the country permanently, for 14.89% - for an indefinite period of time.

Key words: professional career, academic students, nurse

WPROWADZENIE

Swoją przyszłość zawodową trzeba świadomie zaplanować. Należy wyznaczyć sobie cel lub cele, do których należy dążyć. Jest szereg czynników warunkujących właściwe zaplanowanie kariery zawodowej. Poznanie ich ułatwia odnalezienie się na rynku pracy, pozwala na wybór ścieżki zawodowej zgodnie z własnymi możliwościami predyspozycjami, przekonaniem. Decyzje dotyczące wyboru zawodu, czy też zaplanowania kariery zawodowej są jednymi z ważniejszych. Od nich w dużym stopniu zależy przyszłe życie nowego przedstawiciela określonego zawodu. Zmieniająca się rzeczywistość związana z rynkiem pracy wymaga dużej mobilności, umiejętności dokonywania zmian, przystosowania się, przekwalifikowania się. Tym bardziej istotne zatem jest, jak dalece człowiek - szczególnie młody - świadomie podejmuje swoją pierwszą decyzję związaną z zawodem, który właśnie uzyskał. [1, s. 41]

Młodzi ludzie realizujący kształcenie na poziomie wyższym oczekują lepszych warunków pracy oraz biorą pod uwagę emigrację do państw członkowskich Unii Europejskiej. Około pół miliona ofert pracy czekało na Polaków w krajach Europy Zachodniej. Polscy pracownicy postrzegani są za granicą jako dobrze wykształceni, sumienni i tańsi niż ich konkurenci z wielu krajów UE [2, s. 3]. Wstąpienie Polski do UE sprawiło, że europejski rynek pracy stał się w wielu przypadkach otwarty także dla polskich pielęgniarek i pielęgniarzy. Coraz większe braki kadrowe w placówkach ochrony zdrowia w Polsce spowodowane są między innymi ogromną liczbą ofert pracy za granicą dla pielęgniarek. Emigracja z Polski jest w chwili obecnej jednym z częściej rozważanych przez Polaków scenariuszy na życie. Kuszące są zarobki szersze perspektywy, wysoki standard życia [2, s. 44,]. Kierunek migracji zarobkowej zawsze przebiegał z regionów biedniejszych do bogatszych. Tak jest również obecnie [3, s.8]. Światowy

popyt na usługi pielęgniarstwa powoduje, że gwałtownie rośnie liczba pielęgniarek emigrujących poza granicę swego kraju w poszukiwaniu lepszych warunków pracy i płacy lub większych możliwości rozwoju zawodowego. Motorem napędzającym migrację jest niedobór pielęgniarek we wszystkich krajach wysoko rozwiniętych, np. w Anglii szacuje się go na ponad 20 000. [4, s.17]

Wyniki badań J. Jośko i wsp. wskazują na duży odsetek (42%) studentów wydziału lekarskiego i oddziału stomatologii (N=266) deklarujących chęć wyjazdu za granicę. Czynniki motywujące młodych ludzi do wyjazdu za granicę to: wyższe zarobki i lepsze perspektywy rozwoju zawodowego, a krajem który miał spełnić te oczekiwania była głównie Wielka Brytania. Wybór ten wydaje się zrozumiały, jeżeli uwzględni się średnie pensje pracowników służby zdrowia w tym kraju oraz dużą popularność języka angielskiego wśród polskiej młodzieży [5, s.20]. Jest to także najpopularniejszy kraj emigracji zawodowej również dla absolwentów innych nie- medycznych uczelni [5, s. 21].

W świetle danych z Naczelnej Izby Pielęgniarek i Położnych obserwuje się niepokojące zjawisko odchodzenia od wykonywania zawodu oraz wczesne odchodzenie na emeryturę wśród pielęgniarek i położnych. Wśród pielęgniarek aktywnych zawodowo ponad 60% to osoby w wieku powyżej 40. lat. W grupie wieku 25-29 lat pracujące pielęgniarki stanowią tylko 4,48%. [4, s. 20] Według opinii tej instytucji zmniejsza się zainteresowanie młodzieży kształceniem w tym zawodzie a jednocześnie bezpośrednio po uzyskaniu dyplomu część absolwentów poszukuje pracy poza zakładami opieki zdrowotnej. Na przestrzeni trzech lat (2003-2005) widoczny jest systematyczny spadek liczby zatrudnionego personelu pielęgniarstwa i położniczego, mimo wyraźnego wzrostu we wskazanych latach liczby osób posiadających prawo wykonywania tych zawodów. [4, s. 16]

Migracja polskich lekarzy, pielęgniarek i położnych jest negatywnym zjawiskiem dla systemu ochrony zdrowia w Polsce. Nie jest to zjawisko masowe. Jednak jest to źródło stosunkowo dużej straty wykwalifikowanego personelu medycznego. Migracja pielęgniarek i położnych dotyczy wykwalifikowanych kadr w grupie osób najmłodszych wiekiem wśród uprawnionych do wykonywania zawodu. W najbliższych latach może następować wzrost liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy za granicą wynikający ze zwiększającej się liczby personelu ze znajomością języka angielskiego. [4, s. 26] Przeciwdziałanie migracji lekarzy i pielęgniarek wymaga przede wszystkim zwiększenia wynagrodzenia i stosowania odpowiedniej polityki płacowej w sektorze ochrony zdrowia.

CEL PRACY

Celem pracy było poznanie i opisanie planów zawodowych studentów I i III roku licencjackich studiów pielęgniarstwa dwóch polskich szkół wyższych, porównanie tych planów i ustalenie, czy typ i lokalizacja uczelni różnicują te plany.

MATERIAŁ I METODYKA

Badania przeprowadzono na przełomie maja i czerwca 2008 roku. W badaniach uczestniczyło 309. losowo wybranych studentów pierwszego i trzeciego roku studiujących w systemie dziennym. Terenem badań były dwie uczelnie wyższe kształcące studentów na kierunku pielęgniarstwo: Uniwersytet Medyczny w Lublinie (N=194; 70% studentów wybranych lat) oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie (N=115; 80% studentów wybranych lat). Badania przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety. Większość pytań w kwestionariuszu miała charakter pytań zamkniętych – dysjunktywnych oraz półotwartych. Poszczególne pytania kwestionariusza odnosiły się do następujących kwestii:

- planów związanych z kontynuowaniem nauki w zawodzie,
- obaw związanych ze znalezieniem pracy po zakończeniu studiów,
- ewentualnej zmiany zawodu,
- pracy za granicą.

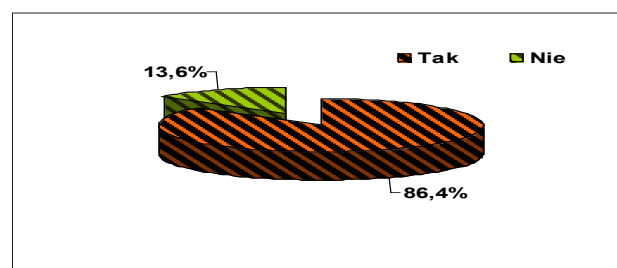
Uzyskane wyniki poddano analizie statystycznej z użyciem testu Chi². Analizowano wyniki istotne statystycznie dla p< 0,05.

WYNIKI BADAŃ

Ankietowani studenci byli w wieku od 19. do 24. lat. Większość mieszkała na stałe na wsi. (N=152) W badanej grupie dominowały niezamężne kobiety. (N=252) Uczestnikami badań byli także mężczyźni – kawalerowie (N=30) oraz mężatki (N=27). Większość badanych studentów studiowała już na III roku studiów (58,57%; N=181) N pierwszym roku było 128. studentów (41,42%). W rodzinach około 40% (N=122) badanych studentów były osoby pracujące aktualnie w ochronie zdrowia.

Plany związane z kontynuowaniem nauki

Przeprowadzone badania wykazały, że 86,41% (n=267) respondentów chce kontynuować naukę, natomiast 13,59% (n=42) nie podejmie takiej decyzji. (Ryc. 1).

Ryc. 1. Plany kontynuacji nauki na studiach magisterskich

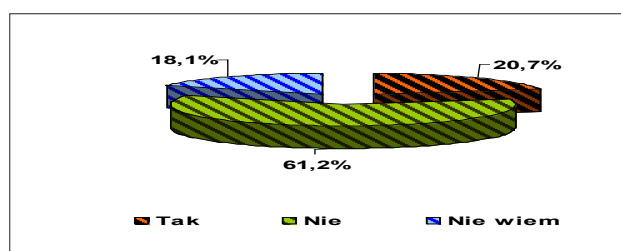
Chęć dalszego kształcenia jako powód podjęcia nauki na studiach magisterskich podało 31,7% studentów. Natomiast znalezienie lepszej pracy po zakończeniu tych studiów - 31,1% studentów. Jeszcze rzadziej o podjęciu nauki

na II° studiów w zawodzie decydowała chęć posiadania dyplomu magistra pielęgniarstwa (21,7%), namowa rodziców (1,3%) lub zachęta kolegów i koleżanek (0,6%).

Ankietowani, którzy nie chcieli kontynuować studiów, jako powód najczęściej podawali wątpliwość w to, że dostaną się na te studia (1,9%). Chciało zakończyć naukę na obecnym etapie także 1,9% studentów.

Obawy związane ze znalezieniem pracy po zakończeniu studiów

Większość ankietowanej młodzieży przyznała, że po zakończeniu studiów nie obawia się trudności w znalezieniu pracy (n=189; 61,17%). Natomiast 20,71% (n=64) takie obawy miała. Nie potrafiła w tej kwestii jednoznacznie się wypowiedzieć grupa 56. studentów (18,1%) (Ryc. 2).

■ Ryc.2. Wyniki odpowiedzi na pytanie „Czy obawiasz się, że po ukończeniu nauki będziesz mieć trudności ze znalezieniem pracy?”

■ Tab. 1. Problemy w znalezieniu pracy po z studiach z uwzględnieniem typu uczelni – opinie badanych studentów

Miasto	tak	Nie	Nie wiem	Razem	Analiza statystyczna
	N %	N %	N %	N %	
Lublin	29 14,95%	127 65,46%	38 19,59%	194 100,00%	Chi ² =10,55; p=0,005
Ciechanów	35 30,43%	62 53,91%	18 15,65%	115 100,00%	
Razem	64 20,71%	189 61,17%	56 18,12%	309 100,00%	

Analiza statystyczna wykazała istotne różnice w opiniach na temat problemów związanych ze znalezieniem pracy po studiach pomiędzy typami uczelni (p=0,005). Studenci z Lublina w większości przyznali, że nie widzą takich trudności (65,46%), natomiast ponad 50% studentów z Ciechanowa (53,91%) widzi je. (Tab. 1)

Ponad 66% respondentów dobrze, oceniało własną uczelnię ze względu na szanse znalezienia dobrej pracy (N=204; 66,02%). W ocenie generalnej bardzo dobrze takie szanse stwarza ich uczelnia w opinii 28,13% studentów (N=90), słabo w opinii 4,21% studentów (N=13) a źle w opinii dwóch studentów (0,65%). Natomiast rozkład tych opinii z uwzględnieniem typu uczelni jest inny. I tak studenci z Lublina w większości oceniają uczelnię ze względu na szansę znalezienia pracy dobrze (59,28%)

oraz bardzo dobrze (36,08%), zaś tylko 4,64% słabo. Natomiast studenci w Ciechanowie w 77,39% oceniają uczelnię dobrze, w 17,39% bardzo dobrze i w 5,22% źle. Analiza statystyczna wykazała istotny związek pomiędzy tą oceną studentów a typem uczelni (p=0,002). Nie stwierdzono natomiast istotnego statystycznie związku dokonanej przez studentów oceny swojej uczelni z rokiem studiów (p=0,29).

Ewentualna zmiana zawodu

Respondenci w większości zamierzali po skończeniu studiów pracować w wybranym zawodzie (n=253; 81,88%). Cztery osoby zamierzały zmienić zawód (1,29%). Natomiast 16,83% (n=52) miało zamiar połączyć swój zawód z innym zajęciem.

Pogłębiona analiza statystyczna pozwoliła na wskazanie istotnych różnic pomiędzy studentami I i III roku (p=0,4) w opinii związanej z podjęciem pracy w zawodzie po zakończeniu studiów. Stwierdzono, że studenci III roku są bardziej przekonani do pracy w zawodzie (85,64%) w porównaniu do studiujących na I roku (76,56%). Wśród studentów z I roku 3,24% (n=10) chciałoby zmienić zawód na pokrewny pielęgniarstwu, 2,23% (n=7) na zupełnie nie związany ze służbą zdrowia, zaś 94,50% (n=292) nie chce zmieniać zawodu. Aż, 37,2% (n=115) ankietowanych studentów chciałoby pracować w pielęgniarstwie chirurgicznym, 23,6% w środowiskowo-rodzinnym, 16,2% w internistycznym i 23,0% w pediatrycznym. Z powyższymi wynikami korespondują kolejne, odnoszące się do charakteru preferowanej pracy. Ankietowani przyznali, że najbardziej odpowiada im praca grupowa (n=238; 77,02%) Praca indywidualna preferowana jest przez 71 osób (22,98%). Badania wykazały, że młodzieży do 21. roku życia w przyszłości odpowiada grupowy charakter pracy (83,87%).

Praca za granicą

Z badań wynika, że 78,64% (n=243) ankietowanych po zakończeniu nauki chce pracować w kraju, natomiast 18,45% (n=57) za granicą. Dziewięć osób nie potrafiło zająć jednoznacznego stanowiska w tej kwestii (2,91%). Ankietowani z Lublina częściej chcieli pracować za granicą (22,68%) w porównaniu do studentów z Ciechanowa (11,30%). (Tab. 1)

■ Tab. 2. Praca za granicą z uwzględnieniem rodzaju i lokalizacji uczelni

Uczelnia i miasto	W kraju	Za granicą	Nie wiem	Razem	Analiza statystyczna
	N %	N %	N %	N %	
Uniwersytet Medyczny w Lublinie	149 76,80%	44 22,68%	1 0,52%	194 100,00%	Chi ² =15,57; p=0,0004*
PWSZ w Ciechanowie	94 81,74%	13 11,30%	8 6,96%	115 100,00%	
Razem	243 78,64%	57 18,45%	9 2,91%	309 100,00%	

Głównym powodem, dla którego ankietowani chcą w przyszłości pracować w Polsce jest niechęć do opuszcza-

Plany zawodowe studentów pielęgniarstwa

nia kraju (36,9%) oraz nadzieja na to, że sytuacja finansowa w kraju ulegnie poprawie (30,7%). (Tab. Nr 3)

■ Tab. 3. Powody, dla których ankietowani chcą pracować w Polsce

Lp.	Kategorie	N	%
1	„Możliwość rozwoju zawodowego”	19	6,1
2	„Nie chcę opuszczać kraju”	114	36,9
3	„Satisfakcjonuję mnie zarobi w polskiej służbie zdrowia”	3	1,0
4	„Liczę, że sytuacja w polskiej służbie zdrowia się poprawi”	95	30,7
5	„Nie znam żadnego obcego języka a to w znacznym stopniu utrudnia wyjazd”	18	5,8
6	Inny powód	1	0,3

Badani studenci podając motywy wyjazdu za granicę do pracy w zawodzie w 11% uznali, że kuszą ich wyższe zarobki, ponieważ ich zawód cieszy się większym prestiżem (4,2%) a 3,2 % grupy wskazało lepsze perspektywy rozwoju naukowego za granicą. (Tab. 4)

■ Tab. 4. Motywy pracy za granicą

Lp.	Motywy	N	%
1	„Wyższe zarobki”	34	11,0
2	„Lepsze perspektywy rozwoju naukowego”	10	3,2
3	„Większy prestiż zawodu pielęgniarki”	13	4,2
4	„Lepsza organizacja pracy”	4	1,3
5	„Jest tam bliska osoba, która mi pomoże”	3	1,0

■ Tab. 5. Kraje, do których ankietowani chcą wyjechać w celach zarobkowych

Lp.	Kraj	N	%
1	Wielka Brytania	25	8,1
2	Szwecja	12	3,9
3	Norwegia	8	2,6
4	Niemcy	9	2,9
5	Irlandia	11	3,6
6	Inny	1	0,3

Z badań wynika, że dla 6,47% (n=20) ankietowanych wyjazd za granicę wiązałby się z pozostaniem tam na stałe, zaś dla 14,89% (n=46) na czas nieokreślony.

OMÓWIENIE

Zdecydowana większość ankietowanych chciała kontynuować studia w zawodzie a chęć rozwoju zawodowego i dalszego kształcenia były głównymi powodami kontynuowania w przyszłości pielęgniarstwa studiów magisterskich. Wysokie zarobki i wyższy prestiż zawodu pielęgniarstwa, to w opinii części studentów, czynniki najczęściej decydujące o tym, że chcą oni wyjechać do pracy za granicę. Z kolei niechęć opuszczenia kraju oraz nadzieja

na to, że sytuacja w polskiej służbie zdrowia to czynniki decydujące o pozostaniu w kraju dla studentów, którzy nie chcą wyjeżdżać. Typ i lokalizacja uczelni różnicują plany zawodowe badanych studentów. Studenci z UM w Lublinie częściej niż ich rówieśnicy z Ciechanowa chcą wyjechać do pracy za granicę, ale także lepiej oceniają swoją uczelnię pod kątem szans na znalezienie dobrej pracy. Takie wysokie oceny uczelnia w Ciechanowie uzyskuje od swoich studentów rzadziej niż uczelnia lubelska.

WNIOSKI

Przeprowadzone badania skłaniają do postawienia następujących wniosków:

1. Tytuł magistra pielęgniarstwa daje większe szanse na znalezienie wymarzonej pracy. Teza ta jest elementem planów zawodowych studentów. Praca taka będzie lepiej płatna i będzie miała większy prestiż. Obecnie decyzja podjęcia pracy zawodowej jest odkładana do momentu uzyskania satysfakcjonującego wykształcenia. Znalezienie i podjęcie dobrej pracy związane jest poniekąd ze szkołą jaką się ukończyło. Wydaje się, że badani studenci uważali, że pracodawca chętniej przyjmie do pracy osobę, która ukończyła dobrą renomowaną uczelnię. Podjęcie pracy po ukończeniu studiów licencjackich nie dyskwalifikuje osób chcących podjąć studia magisterskie, ponieważ mogą one studiować w systemie zaocznym. Wniosek ten zawiera w sobie zadanie dla uczelni organizujących kształcenie na II° studiów pielęgniarstwa.
2. Wysokie poczucie własnej skuteczności i pewności w wykonywaniu nowo zdobytego zawodu jest wynikiem dobrego kształcenia, które wiąże się z planami zawodowymi studentów. Nie powinno być jednak ono argumentem za opuszczeniem kraju w poszukiwaniu lepszych warunków pracy.

PIŚMIENNICTWO

1. Wołk Z. Rozwój zawodowy na tle życia. Życie człowieka jako proces rozwojowy, „Problemy Profesjologii” 2005, 1, 41-44.
2. Cyrankowski J. Praca dla Polaków w Unii Europejskiej. Wyd. Harmonia, Gdańsk 2003.
3. Leonard B. Praca – rzecz święta. Mag. Piel i Poł. 2005, 11, 8-9.
4. Program monitorowania migracji polskich lekarzy, pielęgniarek i położnych po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej; Raport z realizacji programu w 2006r., Ministerstwo Zdrowia, Departament Dialogu Społecznego, Warszawa 2006
5. Joško J. i wsp. Ojczyzna czy obczyzna? - plany zawodowe studentów Śląskiej Akademii Medycznej. Prob. Hig. i Epid., 2007, 88,(1), 20-23.

Praca przyjęta do druku: 12.02.2010

Praca zaakceptowana do druku: 24.06.2010